EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 10.10.2024
COM(2024) 474 final

ANNEX 5

LISA

järgmise dokumendi juurde:

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine

V lisa. Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite lõppsaajad

Käesolevas lisas selgitatakse täiendavalt vahendite lõppsaajate mõistet vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määrusele ja seda, millises ulatuses tuleb taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 25a kohaselt avaldada andmed meetmete rakendamiseks kõige rohkem rahalisi vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta.

Kes on taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite lõppsaaja?

Määratlus

Vahendite lõppsaaja määratlus tuleneb taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 22 lõike 2 punktist d. Vastavalt sellele sättele on vahendite lõppsaaja viimane üksus, kes saab taaste- ja vastupidavusrahastu meetme jaoks rahalisi vahendeid ning kes ei ole töövõtja ega alltöövõtja. Teda tuleb eristada toetusesaajatest, kelleks rahastu raames on liikmesriigid. Kuna taaste- ja vastupidavusrahastu määruse muudes artiklites ei ole vahendite lõppsaaja mõistet teisiti määratletud, tuleb määruse muude sätete, eelkõige artikli 25a tõlgendamisel kooskõlas ühiste tõlgendamispõhimõtetega ning määruse ühtse ja järjepideva rakendamise tagamiseks kohaldada süstemaatiliselt artikli 22 lõike 2 punktis d esitatud määratlust.

Mõnda määratluses kasutatud põhiterminit tuleb üksikasjalikumalt selgitada:

- „*viimane üksus*“ – vahendite lõppsaaja võib olla kas füüsiline (nt kodanik) või juriidiline isik (nt ministeerium, riigiasutus, piirkondlik või kohalik omavalitsus, ühendus, heategevusorganisatsioon või ettevõtja). Viimaseks üksuseks ei tohiks pidada vahepealseid rahastuse saajaid (nt ministeeriumid või ametid, kes ei ole avaliku sektori hankijad, vaid lihtsalt jaotavad rahalisi vahendeid edasi teistele üksustele) (vt täpsemate suuniste saamiseks ka järgmine jagu);
- „*saab rahalisi vahendeid*“ – selleks et üksust saaks käsitada vahendite lõppsaajana, peaks ta olema saanud rahaülekande[1] asjaomases taaste- ja vastupidavusrahastu meetmes osutatud eesmärgil, nagu on sätestatud nõukogu rakendusotsuses.
- „*taaste- ja vastupidavusrahastu meetme jaoks*“ – vahendite lõppsaaja saab riigieelarvest rahalisi vahendeid nõukogu rakendusotsuses nimetatud meetme rakendamiseks;

[1] Kui vahendite lõppsaaja on (piirkondlik/kohalik) riigiasutus, ei pruugi erinevate riigiasutuste vahel alati rahaülekanne toimuda. Seetõttu võib see sellisel juhul hõlmata ka eelarveliste maksete assigneeringute eraldamist, st summasid, mis tehakse eelarves kättesaadavaks maksete tegemiseks vastavalt eelarvelistele kulukohustustele;

- *„kes ei ole töövõtja ega alltöövõtja“* – taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 22 lõike 2 punktis d mainitakse vahendite lõppsaajaid kui töövõtjatest ja alltöövõtjatest eraldiseisvaid üksusi[2].

Artikli 25a lõike 2 punktis c nõutakse seoses enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja nimekirjaga, et avaldatud teave peab sisaldama „iga vahendite saaja saadud summa[t]“. Sellega seoses ei piisa rahaliste vahendite sidumisest kulukohustustega ja pelgalt vahendite lõppsaaja suhtes oleva juriidilise kohustuse (nt lepingu sõlmimine) allkirjastamisest, et tuvastada, et summa on kätte saadud, kuna see säte (ja suurima summa saanud vahendite lõppsaajate korrektne tuvastamine) peaks põhinema tehtud maksetel[3].

Avaliku sektori asutused

Vahendite lõppsaaja tuleb kindlaks määrata **iga meetme puhul eraldi**, sealhulgas juhul, kui viimane vahendeid saav üksus (kes ei ole töövõtja ega alltöövõtja) on avaliku sektori asutus. Avaliku sektori asutust võib pidada vahendite lõppsaajaks näiteks juhul, kui avaliku sektori haigla ehitamisel saab avaliku sektori asutus rahalisi vahendeid ja sõlmib ehituslepingud otse töövõtjatega, ilma et ta kaasaks edasisi vahendajaid.

Kui aga avaliku sektori asutus teeb meetme rakendamiseks vajalike lepingute sõlmimise ülesandeks mõnele teisele üksusele, nii et avaliku sektori asutus ei sõlmi lepinguid otse töövõtjatega, tuleks vahendite lõppsaajaks pidada seda üksust, kes saab rahalisi vahendeid ja allkirjastab lepingud. See võib olla nii näiteks juhul, kui avaliku sektori asutus kasutab meetme rakendamiseks eraldi asutust, mis korraldab pakkumismenetluse ja sõlmib töövõtjaga lepingud.

Kui tegemist on rahalisi vahendeid haldavate rakendusasutustega (nt VKEde kaudsete rahastamisprogrammide haldamine või teistele valitsusasutustele suunatud maksevoogude haldamine), ei käsitata neid eespool selgitatud põhjustel tavaliselt konkreetse meetme puhul vahendite lõppsaajatena.

On ka juhtumeid, kus avaliku sektori asutusel võib olla kahesugune roll: ta võib hallata ühe meetme rahalisi vahendeid ja olla teise meetme puhul vahendite lõppsaaja. Oluline on märkida, et sellisel juhul ei peeta avaliku sektori asutust esimese meetme puhul vahendite lõppsaajaks, samas kui teise meetme puhul tuleks teda pidada vahendite lõppsaajaks.

Kuigi vahendite lõppsaaja tuleb alati kindlaks määrata iga meetme puhul eraldi, esitatakse eespool toodud määratluse alusel allpool mõned näited, kus vahendite lõppsaaja on avaliku

[2] Kui avaliku sektori hankija sõlmib otse lepingud töövõtjatega taaste- ja vastupidavusrahastu meetme rakendamiseks, on see avaliku sektori hankija vahendite lõppsaaja (vt allpool täiendavad näited avaliku sektori asutuste kohta, kes on taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete puhul vahendite lõppsaajad). Võib esineda ka juhtumeid, kus eraldi asutus või eraettevõte kasutab töövõtjaid – sellisel juhul tuleks asutust või eraettevõtet pidada vahendite lõppsaajaks.

[3] See ei piira taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 22 lõike 2 punkti d alapunktides i–iii sätestatud kohustust koguda auditi ja kontrolli eesmärgil andmeid vahendite lõppsaajate, töövõtjate, alltöövõtjate ja tegelike tulusaajate kohta ning esitada võrreldavat teavet vahendite kasutamise kohta juba kulukohustuste võtmise etapis (st toetuslepingu või lepingu sõlmimisel).

sektori asutus. Kõigil sellistel juhtudel on avaliku sektori asutus viimane üksus, kes saab taaste- ja vastupidavusrahastu meetme jaoks rahalisi vahendeid ja kes ei ole töövõtja ega alltöövõtja:

1. **Täielikult avaliku sektori investeering, mille puhul avaliku sektori asutus saab rahalisi vahendeid taaste- ja vastupidavusrahastu meetme jaoks, mis toob kasu üldsusele**. Näiteks on Kreeka taristu- ja transpordiministeerium määratud Kesk-Kreeka maantee ehitamisel vahendite lõppsaajaks, samas kui maanteeprojekti töövõtjad ja alltöövõtjad ei ole vahendite lõppsaajad. Teise näitena võib tuua Saksamaa, kus Saksamaa eri liidumaade haridusministeeriumid on vahendite lõppsaajad, kes saavad taaste- ja vastupidavusrahastu rahalisi vahendeid, mida nad kasutavad üksikutele riigile kuuluvatele koolidele digiseadmete ostmiseks.
2. **Avaliku sektori asutus saab rahalisi vahendeid taaste- ja vastupidavusrahastu meetme jaoks, mis hõlmab teenuste osutamist erasektorile ja/või kodanikele.** On kaks võimalust:
   i. **avaliku sektori asutus võib teenust ise pakkuda**: näiteks Ljubljana biotehnika hariduskeskus, mis pakub koolitusi ettevõtete mentoritele, või Madalmaades Amsterdami ja Maastrichti akadeemilised meditsiinikeskused, mis saavad toetust, et pakkuda e-tervise teenuseid patsientidele nende kodudes;
   ii. avaliku sektori asutus võib **teenuseid sisse osta**: näiteks Rumeenia digiteerimisamet, mis rahastab programmi, mis võimaldab VKEde töötajatele nende tööandjate esitatud taotluste alusel juurdepääsu täiend- ja ümberõppele, kusjuures koolitust pakuvad valitud koolitusettevõtted (kelle teenuste eest maksab otse Rumeenia digiteerimisamet). Need koolitusettevõtted on töövõtjad ja seega ei saa neid pidada vahendite lõppsaajateks.

Nii alapunkti i kui ka alapunkti ii puhul on vahendite lõppsaajateks avaliku sektori asutused, kes saavad rahalisi vahendeid vastavate taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete jaoks.

Valdusettevõtjad

Kui tegemist on valdusettevõtjaga, kes omab/kontrollib mitut äriühingut, tuleb **iga juhtumi puhul eraldi** hinnata, kas äriühingute rühm moodustab ühe vahendite lõppsaaja taaste- ja vastupidavusrahastu määruse tähenduses.

Kui leping, toetus või samaväärne rahastamisvahend antakse valdusettevõtjale, sõltub vahendite lõppsaaja kindlaksmääramine sellest, millisel alusel leping sõlmiti või toetus või samaväärne rahastamisvahend anti. Kui see anti „ainult“ valdusettevõtjale (st mitte ühele või mitmele kontserni kuuluvale äriühingule), on vahendite lõppsaaja ainult valdusettevõtja. Kui see anti otse kontserni kuuluvatele äriühingutele, käsitatakse kõiki asjaomaseid üksusi võrdselt vahendite lõppsaajatena. Kui see anti tütarettevõtjale (st mitte valdusettevõtjale ega kontserni kuuluvale äriühingule), on kõnealune tütarettevõtja vahendite lõppsaaja.

Reformide ja nullkuludega meetmete vahendite lõppsaajad

Nullkulu meetmed on meetmed, mille eeldatavaid kulusid ei ole liikmesriigid oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavadega koos esitatud eelnevas „kuluprognoosis“ arvesse võtnud[4]. Kuigi see hõlmab peamiselt reforme, on selliseid juhtumeid ka investeeringute puhul.

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei eristata meetmeid, mis sisaldasid eeldatavaid kulusid, ja meetmeid, mis neid ei sisaldanud. Sellega seoses kehtivad taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete suhtes kohaldatavad kohustused, mis puudutavad vahendite lõppsaajate kohta andmete kogumist ja säilitamist, sõltumata sellest, kas meetmega kaasnesid eeldatavad kulud või mitte. Kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikliga 22 on oluline see, kas „rahastust toetatavate meetmete jaoks eraldatud vahendeid kasutatakse kooskõlas liidus ja liikmesriikides kohaldatava õigusega“,[5] kusjuures „vahendite“ all tuleks mõista mis tahes riiklikku rahastamist, mis on saadud seoses riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvate meetmetega, olgu need siis riiklikest või ELi allikatest (mitte ainult taaste- ja vastupidavusrahastust), vastavalt artikli 22 lõike 2 punkti d alapunktile iv.

- Kui tegemist on avaliku sektori vahendite sellise kasutamisega (sõltumata sellest, millised olid eeldatavad kulud), tuleks üksusi, kes on viimased vahendite saajad, pidada vahendite lõppsaajateks.
- Kui tegemist ei ole avaliku sektori vahendite sellise kasutamisega (sõltumata sellest, millised olid eeldatavad kulud), siis vahendite lõppsaaja puudub.

Kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei tehta õiguslikku vahet reformide ja investeeringute vahel, eeldatakse reformide puhul, et nullkuluga reformid ei too kaasa riiklikke kulutusi. Sellise eelduse võib ümber lükata, kui nõukogu rakendusotsuses on selgelt ette nähtud riiklikud kulutused (nt hanke läbiviimine uuringu tellimiseks).

Aruandluse ulatus enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta andmete avaldamiseks

Vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artiklile 25a peavad liikmesriigid esitama andmed 100 vahendite lõppsaaja kohta, kes saavad taaste- ja vastupidavusrahastust kõige rohkem rahalisi vahendeid. Selleks tuleks arvesse võtta iga taaste- ja vastupidavusrahastust toetatava meetme (tagastatav või tagastamatu toetus) rakendamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaja jooksul saadud vahendite kogusummat, st kogu avaliku sektori

[4] Paljud riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad sisaldavad nn nullkulu meetmeid, mille kohta liikmesriik ei ole esitanud hinnangulisi kulusid esitanud. Kuigi nullkulu meetmete lisamine ei suurenda liikmesriigile eraldatud rahalisi vahendeid, seob see taaste- ja vastupidavusrahastu toetuse väljamaksmise nende meetmete rakendamisega seotud eesmärkide ja sihtide saavutamisega.

[5] See ei piira taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 9 kohaldamist, milles on sätestatud, et „[r]eformid ja investeerimisprojektid võivad saada toetust muudest liidu programmidest ja instrumentidest, tingimusel et sellise toetusega ei kaeta ühte ja sama kulu“. Seega, mis puudutab võimalikku topeltrahastamist, siis kui liikmesriik ei ole riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas deklareerinud mingeid kulusid – st tegemist on nullkulu meetmega –, siis ei saa sellise meetme puhul määratluse kohaselt olla tegemist topeltrahastamisega.

rahastamist, mis on vajalik asjaomaste eesmärkide või sihtide rakendamiseks vastavalt nõukogu rakendusotsusele Saadud toetussumma tuleks arvutada kumulatiivselt alates 1. veebruarist 2020 kuni ajani, mil iga vahendite lõppsaaja esitab aruande kõigi taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate meetmete kohta.

Liikmesriigid peaksid arvesse võtma iga nende riiklikus taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvat meedet, millega seoses on vahendite lõppsaajale juba väljamakseid tehtud, olenemata sellest, kas liikmesriik on asjaomased eesmärgid ja sihid juba saavutanud, maksetaotluse esitanud või rahastust rahalisi vahendeid saanud. Seda seetõttu, et liikmesriigid saavad väljamakseid tagantjärele, pärast seda, kui komisjon on hinnanud, et asjaomased eesmärgid ja sihid on rahuldavalt täidetud (sõltumata tehtud kulutustest).

Esitatavad andmed

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artiklis 25a on täpsustatud andmed, mis tuleb avalikustada, nimelt:

a. juriidilise isiku puhul vahendite saaja täielik ametlik nimi ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number või maksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas, või muu kordumatu tunnus liikmesriigi tasandil;
b. füüsilise isiku puhul vahendite saaja ees- ja perekonnanimi;
c. iga vahendite saaja saadud summa ja sellega seotud meetmed, mille raames on liikmesriik rahastust rahalisi vahendeid saanud.

Peale selle soovitatakse liikmesriikidel esitada lisaks taaste- ja vastupidavusrahastu määruses nõutule lisateavet konkreetsete projektide kohta, mis saavad toetust nende riikliku taaste- ja vastupidavuskava raames (nt asukoht, rakendamise seis, saadud summa); see teave lisatakse seejärel ka taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate projektide interaktiivsele kaardile taaste- ja vastupidavusrahastu veebisaidil.

Liikmesriigid võivad avaldada nimekirja, mis sisaldab taaste- ja vastupidavusrahastu määruses sätestatud minimaalsest arvust (100) rohkem vahendite lõppsaajaid.

Millal tuleb andmed esitada?

Muudetud taaste- ja vastupidavusrahastu määruses ei ole sätestatud konkreetset tähtaega, mille jooksul liikmesriigid peavad ajakohastama andmeid (vähemalt) 100 enim vahendeid saanud lõppsaaja kohta. Sellega kehtestatakse siiski liikmesriikidele kohustus neid avaldatud andmeid kaks korda aastas ajakohastada. Kuna komisjon peab andmed tsentraliseerima ja avaldama, on ta kutsunud liikmesriike üles ajakohastama oma riiklikes portaalides avaldatud andmeid ja jagama neid ajakohastatud andmeid komisjoniga kaks korda aastas (aprillis ja oktoobris) esitatava aruandega samal ajal.

Isikuandmetega seotud kaalutlused enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta andmete avaldamisel

Kui vahendite lõppsaajad on füüsilised isikud ja kui isikuandmed avaldatakse, peaks asjaomane liikmesriik vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 25a lõikele 4 ning proportsionaalsuse ja eraelu puutumatuse austamise tagamiseks eemaldama teabe kahe aasta möödumisel selle eelarveaasta lõpust, mil vahendite lõppsaajale rahalisi vahendeid anti. Seda sätet kohaldatakse ainult siis, kui avaldatakse isikuandmed, st kui vahendite lõppsaaja on füüsiline isik. Lisaks sellele ei kohaldata sätet mitte alates avaldamise kuupäevast, vaid „kahe aasta möödumisel selle eelarveaasta lõpust, mil lõplikule vahendite saajale rahalisi vahendeid anti“. See eeldab, et andmed ei kustutata mitte kaks aastat pärast *avaldamist*, vaid kaks aastat pärast selle eelarveaasta lõppu, mil kõnealune vahendite saaja viimati taaste- ja vastupidavusrahastust vahendeid sai.

Liikmesriigid peavad andmeid ajakohastama kaks korda aastas ja nad võivad otsustada vanad andmekogumid kahe aasta pärast kustutada (välja arvatud juhul, kui need andmekogumid sisaldavad isikuandmeid – sellisel juhul tuleks need andmed kustutada, vt eelmine lõik). Komisjon tuletab meelde, et vastavalt finantsmääruse artiklile 132, millele viidatakse ka rahastamislepingu artikli 11 lõike 1 punktis d ja vajaduse korral laenulepingu artikli 20 lõike 1 punktis d, tuleb eespool nimetatud andmeid säilitada ka pärast seda, kui need on avalikult kättesaadavast teabest kustutatud.

Sellegipoolest tuleks selle alusel eemaldatud teavet saadud vahendite kogusumma arvutamisel jätkuvalt arvesse võtta, kui sama füüsiline isik peaks saama täiendavaid rahalisi vahendeid.

Lisaks sellele kohaldatakse taaste- ja vastupidavusrahastu suhtes mõningaid erandeid andmete avaldamise kohustusest, mis on sätestatud taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 25a lõike 3, viidates finantsmääruse artikli 38 lõikele 3. Need on seotud järgmiste juhtumitega:

- füüsilistele isikutele makstavad haridustoetused ja muud otsetoetused, mida makstakse kõige enam abi vajavatele füüsilistele isikutele, näiteks töötutele ja pagulastele (finantsmääruse artikli 191 lõike 4 punkt b);
- väga madala maksumusega lepingud, mis on sõlmitud ekspertidega, kes on välja valitud nende kutsealase suutlikkuse alusel (finantsmääruse artikli 237 lõige 2), samuti väga madala maksumusega lepingud, mille maksumus ei ületa 15 000 eurot (finantsmääruse I lisa punktis 14.4 osutatud summa);
- rahastamisvahendite kaudu saadav rahaline toetus summas alla 500 000 euro;
- juhtumid, mille puhul avalikustamine võib seada ohtu asjaomaste isikute ja üksuste õigused ja vabadused, mida kaitstakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, või kahjustada vahendite saajate ärihuve.

Taaste- ja vastupidavusrahastu määruse artikli 25a lõike 3 kohaselt ja vastavalt haldustavale ei pea avaldama teavet alla 15 000 euro suuruste eelarve otsese täitmise raames antud rahaliste toetuste lõppsaajate kohta (vt finantsmääruse kohane aruandlusvabastus: väga madala maksumusega lepingud, mis on sõlmitud ekspertidega, kes on valitud nende kutsealase suutlikkuse alusel (finantsmääruse artikli 237 lõige 2), samuti väga madala maksumusega lepingud, mille maksumus ei ületa 15 000 eurot).

Igal juhul on ebatõenäoline, et nii väikeste summade saajad jõuavad enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja nimekirja, mille liikmesriigid peavad taaste- ja vastupidavusrahastu määruse kohaselt avaldama.

Avaldatavate summadega seotud kaalutlused enim vahendeid saanud 100 lõppsaaja kohta andmete avaldamisel

Artikli 25a lõike 2 punktis c osutatud vahendite lõppsaaja poolt saadud taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite summa tuleks esitada eurodes. Muudes vääringutes saadud summad tuleks konverteerida eurodesse, kasutades Euroopa Komisjoni viimast igakuist ümberarvestuskurssi (Inforeuro: https://commission.europa.eu/funding-tenders/procedures-guidelines-tenders/information-contractors-and-beneficiaries/exchange-rate-inforeuro_et), mis on kohaldatav aruandekuupäeval, st kohaldatav vahetuskurss tuleks valida võimalikult lähedal aruandekuupäevale.